

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Педагогічний факультет
Кафедра педагогіки дошкільної та початкової освіти

ДИПЛОМНА РОБОТА

магістра
(освітній ступінь)

на тему: **«ПСИХОЛОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ
КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»**

Виконала: студентка II курсу, групи ДО-2м
спеціальності 012 «Дошкільна освіта», ОС «магістр»
Ільницька Маріанна Володимирівна
Керівник: канд.пед.наук, ст.викл. Попович О.М.
Рецензент: д.пед.н., проф.Зданевич Л.В.

Мукачево – 2019 року

ЗМІСТ

ВСТУП	5
Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІМІДЖУ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	
1.1. Поняття «імідж керівника»: сутність і зміст	10
1.2. Проблема формування іміджу керівника у сучасній психолого-педагогічній літературі	22
1.3. Психологічні фактори формування іміджу керівника закладу дошкільної освіти	36
Розділ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	
2.1. Особливості технологій, методів, прийомів та засобів формування іміджу керівника закладу дошкільної освіти	49
2.2. Система роботи щодо створення, корекції і розвитку власного позитивного професійного іміджу керівника закладу дошкільної освіти	65
2.3. Побудова особистої стратегії формування іміджу керівника закладу дошкільної освіти з опорою на індивідуально-психологічні особливості.	78
ВИСНОВКИ	91
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	95
ДОДАТКИ	105

ВСТУП

Актуальність дослідження. Динаміка розвитку суспільства та поява можливостей для розкриття професійного потенціалу сучасного керівника вимагає від управлінця не тільки знання економічних і політичних механізмів ринку та законів розгортання нових форм діяльності, але й здатності до самовдосконалення, створення власного іміджу. Для здійснення управлінського впливу керівнику необхідно мати відповідні ресурси, до яких, поряд із формальними повноваженнями, що надає посада, відносяться і ресурси, які залежать від особистості керівника. У зв'язку з цим проблеми формування позитивного іміджу керівника, у якому будуть відображені та підкреслені особливі, сильні, надзвичайні та актуальні якості менеджера освіти, є завданням з високим рівнем практичної значущості.

Багаточисленні публікації, виконані у межах психології управління, соціальної психології, відображають рівень розробленості даної проблеми і переконливо свідчать, що саме від професіоналізму керівника залежать не тільки зовнішня конкурентоспроможність організації на ринку, але й рівень корпоративної культури, міра прихильності працівників до своєї організації, мотивація трудової діяльності, імідж організації тощо.

Значний вплив на формування іміджу організації має імідж її першої особи, так званого «лідера організації». Саме від першої особи організації багато в чому залежить ухвалення важливих рішень, а також те, як буде сприйнята сама організація громадськістю. Ефективне управління дошкільним навчальним закладом як специфічним соціальним соціумом не може відбуватися без урахування іміджу того, хто за своїм посадовим положенням покликаний цим займатися. Керівник сучасного закладу дошкільної освіти у своїй діяльності виходить щонайменше на чотири соціальні групи: дітей дошкільного віку, педагогів, технічний персонал і батьків. Йому необхідно також уміло підтримувати зв'язок із громадськістю свого району. Виходячи з такого великого і неординарного соціального плацдарму, на якому працює

керівник закладу дошкільної освіти, сьогодні дуже складно йому підтримувати привабливий і авторитетний імідж. Розуміючи усе це, багато керівників закладів освіти наполегливіше виявляють ділову цікавість до іміджу як особового інструментарію, за допомогою якого вони можуть ствердитись в соціальному середовищі свого спілкування, формувати довірчі стосунки із дітьми, батьками і працюючим у ЗДО персоналом. Зрештою закріпити свою професійну репутацію і особистий авторитет.

Саме імідж дозволяє створювати перше враження про людину як про керівника. Імідж у даному випадку – його фірмовий знак, його зовнішня вивіска. Частіше всього, чим він привабливіший, тим вище професійний авторитет, вища суспільна репутація організації, яку він представляє. Про імідж як умову успішності керівника закладу дошкільної освіти говорять усе частіше і серйозніше. Досвід керівництва освітою переконливо доводить, що без створення позитивного ділового іміджу не можна розраховувати на успішність ведення справ та користуватися гідною репутацією у суспільстві.

Усе сказане дозволяє вважати, що імідж є складовою частиною управлінської діяльності, а володіння ним – суттєва професійна характеристика керівника закладу освіти.

Увага до проблем формування іміджу керівника у нашій країні значно підсилилась наприкінці двадцятого сторіччя. Це пов'язано з пошуком шляхів підвищення ефективності діяльності управлінців, активізації комунікаційних процесів, необхідністю розв'язувати складні завдання, що постають перед ними в сучасній системі функціонування освітньо-виховних закладів.

У зв'язку з тим, що певна установка на особистість завжди переноситься на продукт її діяльності («Закон генералізації установки» за О. Панасюком), особливої значимості набуває проблема створення позитивного іміджу керівника дошкільного закладу дошкільної освіти як віддзеркалення іміджу самої освітньої установи, а також вражень, думок, суджень усіх учасників навчально-виховного процесу.

Фахівця, який займається створенням образу, називають іміджмейкер, або консультант з іміджу. який надає консультації, в тому числі і з вузівського профілю: з проблем мови, щодо гарних манер, одягу, психологічних стимулів. У нашій країні ця діяльність ще не дуже розповсюджена, та й коштують послуги іміджмейкерів недешево. Тому слід самому стати на деякий час «режисером» і сформувавши чітке уявлення про те, яким повинен бути імідж керівника ЗДО, визначити психологічний портрет, характерний для нього. В американців існує таке поняття «self-made-man» – людина, яка сама себе створила. Суспільство надає великий діапазон вибору, тому майже все залежить від самої людини.

Але слід зазначити, що робота над створенням привабливого іміджу керівника закладу дошкільної освіти зводиться лише до створення зовнішнього образу, який маскує реальну сутність індивіда. Адже зовнішній вигляд – це лише стиль, обумовлений внутрішнім складом особистості людини. Поняття іміджу включає в себе і більш глибоку роботу – роботу над створенням власного «Я» особистості.

Сутність іміджу як категорії вивчається на стику наук. Активно вивчають природу, структуру та фактори формування іміджу фахівці з менеджменту та маркетингу (А. Андерсон, Т. Бурцева, Б. Джи, П. Дракер, А. Панасюк, Г. Почепцов, Р. Фішер, В. Шкардун), з соціології та політології (С. Ананьєва, А. Бінецький, І. Кріксунової, С. Лісовський, Е. Соловійова, Д. Фрасера), з психології (В. Лозниця, О. Перелигіна, Г. Почепцов, В. Шепель), з педагогіки (Н. Кузьміна, Е. Петрова, А. Реан та ін.). Різномасштабним проблемам формування іміджу особистості присвячені численні роботи зарубіжних авторів (П. Берд, С. Блэк, П. Вейл, А. Либина, Р. Хофф, П. Чисхольм, Б. Швальбе та ін.).

Вагомий внесок у дослідження різних проблем психології управління в освіті здійснили такі вчені як Г. Артюх, О. Бандурка, А. Головченко, Н. Карамушка, Н. Коломінський, О. Кондратюк, Л. Уманський, Я. Шкурко та

ін. Проблемам іміджу присвячені праці Ф. Кузіна, Л. Орбан-Лембрик, Р. Шаповала, Г. Щокіна та інших дослідників.

Сучасний етап розвитку українського суспільства, яке переживає кардинальні зміни у всіх сферах свого буття суттєво підвищує вимоги до рівня професіоналізму управлінської діяльності керівників закладів дошкільної освіти, здатних до нестандартних дій, використання новітніх технологій управління, принципової переорієнтації на гуманізацію та демократизацію взаємин між учасниками педагогічного процесу, творчого підходу у прийнятті управлінських рішень. На сьогодні, не дивлячись на багаточисленні теоретичні та експериментальні дослідження даної проблеми, залишається низка питань, які потребують подальшого дослідження та розробки. Відомо, що нові соціально-економічні умови в Україні актуалізують попит на сильних, яскравих керівників з вираженими моральними, інтелектуальними якостями та розвинутими управлінськими здібностями та вміннями, які свідомо включають усі ці показники у свій імідж. Проте досі не існує чіткого наукового розуміння психологічної природи іміджу, механізмів його утворення, зовнішньої та внутрішньої, глибинної суті, умов та факторів формування іміджу керівника закладу освіти, зокрема – керівника закладу дошкільної освіти (ЗДО). Психологічні умови формування позитивного іміджу керівника до цих пір не стали предметом цілеспрямованого, комплексного вивчення, хоча у реальній практиці керівники ЗДО є однією із самих масових управлінських професій.

Актуальність даної проблеми, її значимість для психолого-педагогічної теорії та практики зумовили вибір теми дослідження: **«Психологічні умови формування іміджу керівника закладу дошкільної освіти»**.

Мета дослідження: визначити та теоретично обґрунтувати психологічні умови формування іміджу керівника закладу дошкільної освіти.

Відповідно до визначеної мети дослідження було поставлено такі **завдання** дослідження:

1. Визначити сутність та зміст поняття іміджу керівника закладу дошкільної освіти.

2. Проаналізувати сучасну психолого-педагогічну літературу з проблеми дослідження.

3. З'ясувати психологічні фактори та побудувати на цій основі систему роботи щодо створення, корекції і розвитку власного позитивного професійного іміджу керівника закладу дошкільної освіти.

4. Визначити та теоретично обґрунтувати психологічні умови формування іміджу сучасного керівника закладу дошкільної освіти.

Об'єкт дослідження: імідж керівника закладу дошкільної освіти.

Предмет дослідження: психологічні умови формування іміджу керівника закладу дошкільної освіти.

Для досягнення поставленої мети, розв'язання завдань були використані такі **методи дослідження:** аналіз літератури з проблеми дослідження, метод теоретичного аналізу на етапах визначення мети, предмету, завдань дослідження, методи узагальнення педагогічного досвіду, моделювання педагогічних процесів.

Практичне значення одержаних результатів: запропонована поетапна стратегія розвитку власного позитивного професійного іміджу може бути використана в освітньому процесі закладів вищої освіти та в процесі самоосвіти керівників закладів дошкільної освіти.

База педагогічного дослідження: Мукачівський державний університет, заклади дошкільної освіти №16 та №33 м. Мукачева.

Апробація результатів: Основні результати й висновки виконаної роботи опубліковано у двох збірниках наукових праць студентів, аспірантів та молодих вчених «Наука майбутнього» (2018 р., 2019 р.).

Публікації. Матеріали дослідження відображено у двох публікаціях (статтях) на тему: «Характеристика іміджу керівника закладу дошкільної освіти», «Проблема формування іміджу керівника у сучасній психолого-педагогічній літературі».

Структура та обсяг роботи. Магістерська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, що нараховує 90 найменувань та доповнена 1 рисунком, 1 таблицею, 3 додатками. Загальний обсяг роботи складає 104 сторінок, з них – основного тексту - 107 сторінок.

ВИСНОВКИ

На основі наукового дослідження ми сформулювали такі висновки:

1. Узагальнюючи різні підходи і визначення до означеної проблеми, ми дійшли висновку, що імідж – це цілеспрямовано сформований образ, наділений певними ціннісними характеристиками з метою здійснення емоційно-психологічного впливу на людей. Імідж складається з комплексу цілісних, узгоджених між собою характеристик різного змісту: зовнішніх (вербальних, кінетичних, середовищних, речових), та внутрішніх (темперамент, характер, мотивація, спрямованість, інтереси, здібності, самооцінка тощо), окремі риси яких узгоджені між собою.

Ефективний імідж – це уявлення про людину в суспільстві, яке допомагає успішно розв'язувати деякі завдання: досягти внутрішнього комфорту; просунутися по соціальній ієрархії; покращити свої професійні результати.

2. Імідж керівника потрібно розглядати як управлінську та соціально-психологічну категорію. Це дозволяє комплексно підходити до процесів створення та удосконалення іміджу управлінця, враховуючи професійні та особистісні іміджеутворюючі фактори.

Узагальнюючи різні визначення ми дійшли висновку, що «імідж керівника» – це образ керівника, стійке уявлення про його особистість, яке склалось у свідомості контактних груп громадськості та виконує певні функції у процесі здійснення ним професійної діяльності. Імідж керівника – це інструмент спілкування з масовою свідомістю, інтегральне утворення, яке вміщує у собі певні зовнішні та внутрішні якості особистості. Зовнішні якості – це зовнішність, зовнішній вигляд (зачіска, одяг, аксесуари тощо), кінестетика, особливості мовлення, предметний імідж (обстановка у кабінеті, автомобіль тощо), соціально-демографічні характеристики (стать, вік, освіта). Імідж керівника зумовлюється такими внутрішніми якостями як: уміння бути лідером в організації і здатність встановлювати і підтримувати систему

відносин з рівними собі людьми; уміння розв'язувати конфлікти та опрацьовувати інформацію; здатність приймати нестандартні управлінські рішення та раціонально розподіляти ресурси в організації; відкритість до нововведень у своїй організації та володіння мистецтвом самоаналізу, здатність розуміти позицію лідера і його роль в організації, вміння бачити те, як впливає лідер на організацію.

3. Складовими іміджу менеджера закладу дошкільної освіти є зовнішні та внутрішні компоненти. Зовнішню складову характеризує зовнішність, тобто – це візуальні характеристики (від взуття до зачіски, включаючи міміку, манери, костюм, ходу, голос, жести, діловий етикет та ін.); внутрішню – менталітет, тобто напрям думок, інтелект, професіоналізм, інтереси, цінності тощо. Для менеджера освіти внутрішня складова – це стиль ведення справ, укладення договорів, формована політика освітньої установи.

Психологічні фактори створення позитивного іміджу керівника закладу дошкільної освіти мають дві стадії: первинну і вторинну. Первинні фактори діють при першій зустрічі з керівником, йдуть раніше вторинних за часом і складають первинну, або перцептивну, стадію утворення іміджу. Вторинні фактори продовжують утворювати імідж при тривалій взаємодії з керівником, пов'язані з більш глибоким пізнанням підлеглими його особистості і складають вторинну, або діяльнісну, стадію утворення іміджу.

Із метою підвищення рівня готовності керівників ЗДО до створення, корекції і розвитку власного позитивного професійного іміджу, ми розробили систему роботи, яка передбачає певну етапність. Методика реалізації розробленої нами системи роботи полягає у проведенні комплексу навчальних заходів для керівників ЗДО (лекції, консультації, бесіди, семінари, семінари-тренінги, диспути, ділові ігри, брейн-ринги, конкурси).

4. Нами визначено та теоретично обґрунтовано такі психологічні умови формування позитивного іміджу керівника закладу дошкільної освіти: формування психолого-педагогічної компетентності керівника закладу дошкільної освіти в питаннях створення іміджу; формування основ уміння

використання різних технологій, методів, прийомів, засобів з побудови іміджу; побудова особистої стратегії формування іміджу керівника закладу дошкільної освіти з опорою на його індивідуальні особливості.

Для створення та підтримки позитивного іміджу, керівнику ЗДО не завжди достатньо власної харизми та особистих зусиль, часто він потребує допомоги спеціалістів. Допомогти вирішити питання особистого іміджу може звернення до управлінського коучингу, який є інструментом особистісного й професійного розвитку. Під час коучингу керівники мають змогу оцінити власні лідерські якості; освоїти технології зміцнення лідерських позицій в емоційно-напружених, проблемних ситуаціях; використовувати на практиці прийоми та техніки створення персонального бренду та формування іміджу лідера.

Ефективність формування позитивного іміджу керівника ЗДО багато у чому залежить від того, наскільки він ефективний у своїй роботі. Стратегія побудови позитивного іміджу повинна враховувати переваги використання самоменеджменту. Самоменеджмент є важливою складовою формування ділового іміджу керівника, що сприяє розвитку та застосуванню особистих якостей для досягнення поставлених цілей у чітко визначені терміни. Освоєння і свідоме застосування техніки самоменеджменту дозволяє значно збільшити творчий і професійний потенціал за рахунок розумного використання ними свого часу, що дозволяє досягати цілей самореалізації за значно коротший термін.

Під стратегією ми розуміємо напрям та найбільш загальні орієнтири в побудові іміджу. У дипломному дослідженні ми визначаємо стратегію цільового іміджу як найбільш ефективну для керівника закладу дошкільної освіти, вона включає три етапи. Перший етап – проектування бажаного іміджу з опорою на власні індивідуальні особливості, враховуючи особисті інтереси та особливості аудиторії, для якої створюється імідж. Другим етапом побудови стратегії є реалізація бажаного іміджу у власній професійній діяльності та у житті. Третім етапом має стати отримання зворотнього зв'язку у відповідь на

представлений імідж, аналіз його сильних сторін та недоліків, здійснення необхідної корекції та робота над подальшим розвитком іміджу.

У стратегії побудови позитивного іміджу керівника закладу дошкільної освіти є важливою умовою врахування його індивідуальних особливостей, що є передумовою гармонійного вбудовування прийнятої ролі у структуру особистості керівника ЗДО.



МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>